

УДК 13

Сергій Рябов

ЛЕГІТИМАЦІЯ ВЛАДИ: ДО ФОРМУЛЮВАННЯ ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Показані головні тенденції у з'ясуванні сутності суспільної влади та її легітимації. Наголошується необхідність більш широкого, ніж формально-юридичний, підходу до вивчення цих явищ. Формулюються гіпотези, обґрунтування яких може бути результатом дослідження проблем легітимності влади, та методи, які необхідно застосовувати для цього.

Один з парадоксів суспільного життя полягає в тому, що люди повсякчас незадоволені існуючою владою і усе ж ніколи не живуть без неї, вони завжди є упідвладненими, однак невпинно нарікають на це, самовіддано змагаються за право на власний розсуд встановлювати владу над собою, щоб потім ремствувати на неї, а при найпершій нагоді так само завзято її повалити.

Від Стародавніх часів аж до наших днів не припиняються пошуки відповіді на питання про те, що таке влада, чому вона існує і є необхідною, допоки людині належить коритися державі, владі, а коли вже можна і треба чинити опір? Як у принципі можлива суспільна влада? Чому людина, істота, для якої свобода є найвищою цінністю, виявляється здатною до того, щоб її життєдіяльність була підпорядкована якимось зовнішнім щодо неї імперативам? Що примушує громадянина бути слухняним у відносинах з владою? За допомоги яких засобів влада домагається послуху і має це робити, не обмежуючи людської свободи, не зачіпаючи гідності підданих? Якими є межі, що до них може поширюватися влада, не викликаючи заперечення і спротиву підвладних? "Якими є внутрішні підстави для виправдання панування й які зовнішні засоби слугують йому опорою?" [1]. Ці та інші питання у сукупності складають багатогранну проблему легітимації влади, яку люди розв'язують уродовж всієї історії відповідно до вимог часу, але вона знову й

знову постає перед ними, бо ж, напевно, належить до числа "вічних", а, отже, завжди актуальних.

Легітимність влади та громадянська лояльність поцінуються як неодмінні передумови цивілізованого політичного улаштування суспільства, ознаки визнання спільнотою правомірності чинної влади. Дослідження з питань авторитету й легітимності влади є особливо доречним у суспільстві, яке переживає кризу влади, зумовлену модернізацією державного ладу в ньому, як це бачимо в Україні. Отже, актуальність і злободенність вивчення проблем легітимації зумовлені як "відкриттям" цього поняття у "полі" вітчизняного теоретико-політичного дискурсу, так і прагненням перевести практику всадженої влади на принципово нові засади, що, зокрема, пов'язано з трансформацією пострадянських суспільств і висвітлює нові концептуальні аспекти проблеми, яка сама по собі є досить таки традиційною. Однак було б ознакою неприпустимої обмеженості вважати, що проблема легітимності й авторитету влади є нагальною тільки для вітчизняного, ну, можливо, ширше - пострадянського політичного життя. Серед сучасних обставин, що роблять звернення до проблем соціальної влади, зокрема, до з'ясування засад її авторитетності й легітимності актуальним у глобальному масштабі назвемо констатоване багатьма науковцями поширення кризи влади,

* девальвацію її авторитету, те, що Хосе Ортега-і-Гассет ще у 30-ті роки передрік як "повстання", "бунт" мас.

У наш час держави Заходу переживають радикальні зміни, що дозволяє декому з дослідників говорити про тенденцію утворення нових типів державної організації, про кризу "традиційних" форм політичної демократії, що застаріли й мають зникнути, про поширення "авторитарної" або "сильної" форми державності, за якої відбувається зосередження влади в руках центрального виконавчого апарату і яка здійснюється за рахунок обмеження прерогатив не лише парламенту, а й органів місцевого врядування, спостерігається злиття, "переплетення" законодавчої, судової та виконавчої влад на базі останньої (і все це при тому, що неупинно пропагується доктрина "поділу влади"). Поширюються факти обмеження свобод громадян, створюються нові механізми контролю держави над суспільством, що призводить до розмивання межі між "публічною" та "приватною" царинами життя, до руйнування їхньої відносної автономії, що досі становило підвалини західної політико-ідеологічної системи. Характерними явищами в руслі сучасних процесів легітимізації влади є й поширюваний занепад політичних партій, поступове "перетягування" функцій політичного координування до бюрократичного апарату, що спричинює його політизацію, поширення різноманітних "напівдержавних" та "напівприватних" установ, які існують немовби паралельно з "класичною" адміністрацією і становлять своєрідний резерв на випадок загострення суспільно-політичних конфліктів [2].

На думку Ю.Лагранжа, поширення й поглиблення кризи влади, заперечення її авторитету, що супроводжує розвиток сучасного світу, виражається у незгоді громадян з владою, інакодумстві, сумніві, розчаруванні і навіть запереченні авторитету носіїв влади, відмові пересічних громадян визнавати владні повноваження існуючих інституцій врядування, прерогативи владників, схильності чинити опір властям

[3]. Сучасні інституції й чинники легітимізації стають усе більш неспроможними домогтися необхідного рівня масової лояльності для виконання завдань по управлінню системою [4]. Актуальність дослідження проблем легітимності впливає із зафіксованого соціологами високого рівня аномії у сучасних суспільствах, що є наслідком саме недостатньої авторитетності влади, незадовільної її легітимності, і буває особливо характерним для періоду руйнування старих соціальних систем, загрожує наростанням деструктивної напруженості. "Наші демократи, - вважає М.Рокар, - перебувають у процесі повільного занепаду, що досягнув такої межі, коли для них головною проблемою, від якої залежить урегулювання усіх інших питань, стало відновлення авторитету політичної влади й її здатності ухвалювати рішення. Якість державного управління у багатьох країнах останніми десятиріччями суттєво погіршилася"[5].

Дослідження проблем легітимізації влади має велике практичне значення, що пов'язане із його спрямованістю на пошук шляхів оптимальної й ефективної моделі суспільного врядування, встановлення соціальної стабільності й безпеки. Водночас воно передбачає розв'язання низки концептуальних та методологічних проблем влади, держави, політики взагалі. Тут назвемо, зокрема, проблему визначення поняття легітимності, механізмів її формування, критеріїв оцінки тощо. Є незадовільним обмежувати критерії легітимності влади самими лише формально-юридичними ознаками, коли легітимність розуміють тільки як законність, коли політична система чи режим вважаються легітимними, якщо має місце відповідність структур, процесів формування і функціонування влади букві й духу чинного законодавства. Таке обмеження призводить до ототожнення легітимності та легальності і буває однією з причин кризи авторитету й легітимності влади.

До концептуальних аспектів даної теми належить також розповсюджене розуміння влади як самих лише відносин залежності між людьми, коли одні можуть здійснювати свою

волю, підпорядковуючи собі волю інших, примушуючи їх до певних вчинків, організувати потрібну поведінку. Таке розуміння буває однією з детермінант кризи легітимності влади й її непродуктивності. Поширення у сучасному суспільстві нової світоглядної парадигми, яка спирається на засади філософії постмодернізму, обумовлює те, що люди все більше потребують, щоб у структурі владного підпорядкування існували, або хоча б припускалися, поряд з очевидними реально-креативними чинниками ще й онтологічно-засадничі начала, вартості, що не піддаються позитивній верифікації, однак можуть вмотивувати громадянську лояльність не лише міркуваннями страху чи вигоди, а й відчуттям власної свободи, відповідності окремих інтенцій вищій необхідності.

"Влада" є ключовим поняттям у в політичній соціології Заходу, яку дехто (Г.Лассуелл, А.Каплан, зокрема) вважає політичною дисципліною, зорієнтованою саме на вивчення влади в суспільстві. Своєрідні підходи до проблеми легітимації можна вбачати вже у властивому античній свідомості розрізненні позитивного права та права природного, нормативно-інструментального начала у державно-правовому регулюванні та начала ціннісного, коли право виступає мірою свободи, вираженням ідеї суспільної справедливості. Характерною рисою середньовічних вчень про владу було обґрунтування феодальної ієрархії й правомірності панування церкви, перетворення її догматів на політичні аксіоми, прирівнення біблійних текстів до суспільних законів. Ідея законослухняності проходить через усе богословське віровчення середньовіччя. Разом з поширенням закликів до покори державній владі обґрунтовується право народу на повстання й навіть на царевбивство, якщо правитель зловживає владою, узурпує її, чинить негідно.

Сучасна наука про владу (іноді говорять "кратологія") багато в чому спирається на вчення Томаса Гоббса, який вважав владу належним способом здобуття блага, на намагання Джона Локка довести, що владні

повноваження впливають із здатності людей встановлювати певну узгодженість їхнього життя. У міру того, як відбувалася розробка теорії природного права, започатковувалося тлумачення влади переважно з позицій розуму, зміст поняття "легітимність" наповнювалося такими ознаками, як:

- визнання конкретної державної влади суб'єктами внутрішнього політичного процесу та міжнародною спільнотою;
- здатність політичної системи породжувати й підтримувати переконання людей в тому, що існуючі політичні інституції є саме тими, що найбільше відповідають цій системі;
- формулювання й визнання сукупності норм та цінностей, які створюють право одних на панування, на визначальний вплив, насильство, примус;
- визнання законності влади, її правомірності;
- виявлення готовності людей підкорятися їй і нести відповідальність перед нею.

Розуміння легітимності як доведення чийогось права на панування, надання законності застосуванню сили межує з виправданням насильства й примусу, які держава застосовує щодо підданих. Таке розуміння легітимності базується на тому, що головною, суттєвою рисою влади взагалі (від Фіхте, Шопенгауера, Ніцше, Гегеля, Маркса, Макса Вебера) вважається примушення, панування, прийняття зобов'язуючих щодо інших рішень та розпорядчий вплив, здійснюваний шляхом санкцій.

Будучи вираженням епістемології позитивізму й сцієнтизму, домінуюче з середини ХІХ сторіччя сприйняття влади як вольового потенціалу, панування сили, репресивного тиску, креативної активності суб'єкта, "водіння влади", прагнення до вищості, переважання втілювалося, зокрема, у потужній школі політичного біхевіоризму (Р.Даль, Г.Моргентау), коли влада тлумачиться як співвідношення поведінок та впливів, де одна сторона нав'язує іншій свій варіант розв'язання проблеми (А.Каплан, Г.Ласуелл). Культивування суб'єктивної волі (ба навіть сваволі) у пізнанні та здійсненні суспільної влади, затвердження практики

раціонально-бюрократичного панування (за термінологією М.Вебера) власне й породило проблему легітимності влади як необхідності обґрунтування й визнання імперативності у взаємодії людей, що є рівними поміж себе.

З другої половини ХХ сторіччя формується більш широкий погляд на феномен суспільної влади, що по-новому ставить проблему легітимності - вже не як доведення права на насильство, а як здобуття відповідності окремої волі щодо волі загальної. Тоталітаризм ХХ ст. стимулював взагалі традиційні для історії філософської і політичної думки пошуки обставин та чинників, що в zasadничують владну імперативність, обґрунтовують право одних ухвалювати рішення, які є авторитетними для всіх, з'ясовують межі, до яких простягається морально виправдана влада. На противагу попереднім трактуванням влади, для яких характерним є випинання відносин панування та підкорення які через це кваліфікуються як реляційні (до них слід віднести й різноманітні варіанти комунікативних версій сутності влади, висловлених, зокрема, А.Підденсом, Ю.Габермасом, М.Фуко), формується (а більш правильно сказати, відтворюється) так званий нормативний вектор осягнення влади й її легітимності, пошук понадсуб'єктних підстав володарювання (Х.Арендт, Т.Болл, Н.Смелзер). У руслі нормативної парадигми перебувають системні розробки природи влади (Г.Алмонд, Ж.Бюрдо, К.Дойч, Т.Парсонс), її *структурію-функціональні* концепції (М.Крозь'є, Д.Істон), дослідження інституційних аспектів легітимності влади, що характерне для французької школи політичної науки (М.Дюверже, М.Оріу, М.Прело).

У просторі, окресленому цими трьома головними напрямками (системний, структурно-функціональний, інституційний), і здійснюються сучасні дослідження сутності влади, смислу її легітимності. Феномену легітимності влади присвячено чимало праць зарубіжних вчених [6]. Тут слід назвати спроби критично осмислити процеси в галузі державного управління й легітимності у теоріях *"перевантаженої держави"* (С.Бріттен,

А.Кінг, Р.Роуз, С.Гантінгтон; великі надії, що породжені економічним зростанням і кейнсіанською економічною політикою, супроводжуються "зменшенням прихильності", поваги людей до авторитету), "кризи легітимності" (К.Оффе, Ю.Габермас; держава не може напрацювати адекватну політичну стратегію через безперервні й неухильні обмеження і прагнення догодити протилежним сторонам, що призводить до кризи легітимності, до встановлення сильної влади). Вивчаються варіанти типологізації форм легітимності влади (Ж.-Л.Шабо). Л.Саністебан, розглядаючи структуру й динаміку політичних еліт, принципи й типи легітимності влади, доводить, що реально існуючі політичні системи становлять "переплетення усіх трьох типів (за М.Вебером - СР.) при переважанні одного з них" [7]. Цікавим є аналіз сутності явищ політики, здійснений у дусі феноменологічної герменевтики П.Рікером [8].

Не тільки зарубіжні, а й вітчизняні науковці чимдалі частіше визнають, що справжня влада не може дорівнювати самому лише пануванню й фізичному примушенню, не є фактом тільки матеріальним, а пов'язана ще й зі сферою духовного життя людей, їхніми колективними уявленнями та іншими ідеологічними чинниками. У наш час дослідженнями охоплене досить широке коло питань, що стосуються легітимності влади. Серед них - історія вивчення проблеми, філософія політики та влади, проблеми влади й її легітимності в контексті юридичної науки, практичні аспекти здійснення влади, легітимність у структурі функціонування політичної системи, в діяльності інституцій державної влади, соціально-психологічні та ідейно-свідомісні складові й механізми легітимізації влади, легітимність управління, політичних рішень, розв'язання конфліктів тощо. Усе ж, незважаючи на значний науковий доробок і масштабну дослідницьку роботу, у пізнанні феномена легітимності влади залишається чимало нез'ясованих проблем, як традиційних, так і породжених розвитком життя, новим баченням і розумінням суспільних явищ [9].

Багатьом підходам до проблеми легітимності бракує системності, їм властива надмірна заідеологізованість, коли замість вивчення явищ шляхом порівняння дослідників вдається до протиставлення й ідеалізації якихось з них. Часто буває відсутнє бачення політики і влади як суперечливих, амбівалентних феноменів, сприйняття їх як форм дуальних опозицій. Так, зокрема, потребує роз'яснення суперечність, коли, з одного боку, владу вважають примушенням людей до дій, яких вони не робили б з власної волі, але, з іншого боку, вона ж передбачає згоду підвладних, визнання населенням авторитетності примушуючого імперативу (у зв'язку з останнім Ю.Габермас наголошував на парадоксі, відповідно до якого легітимність влади потребує конформної поведінки людей та конформної ж мотивації щодо системи [10]).

Відомо, що довгий час у вітчизняній свідомості і науковому дискурсі домінував суто юридичний підхід до вивчення проблеми легітимності влади. Через це в літературі й досі залишається недостатньо висвітленим зв'язок між універсальними началами політики й легітимності влади, кінчними, граничними її засадами та, з іншого боку, практичними, конкретними, одиничними її проявами. Чекає на подальшу розробку тема епістемологічного синтезу "реляційного" та "нормативного" напрямів осмислення влади. Недостатньо з'ясовані специфічні особливості легітимності влади у періоди суспільних трансформацій, модернізацій і пов'язаних з цим криз, забезпечення легітимності сильної й ефективної влади, необхідної за цих умов, взаємозв'язок між легітимністю влади та дієвістю врядування.

Важливим завданням вітчизняної політичної науки є подолання домінування юридичного позитивізму у питаннях легітимності влади, коли легітимність розуміють лише як відповідність структур влади, процесів її формування й функціонування букві і духу чинного законодавства, як визнання права носіїв влади приписувати норми поведінки іншим людям, як раціональне визнання усіма законності влади

через її базування на чинних правових засадах, що, мовляв, надають їй ознак придатності для управління суспільством і прийнятності для тих, ким управляють.

Однак маємо чимало підстав вважати таке суто "юридичне" визначення легітимності влади не цілком задовільним. Взяти хоча б випадки парадоксальної делегітимзації зовні (формально) легальної влади та, натомість, надання ознак легітимності владі й порядкам, встановленим незаконно, за допомогою сили. Певною довільністю законотворчого процесу обумовлюється те, що формально законні феномени політики можуть бути хибними й навіть антисоціальними. Історія знає приклади, коли визнана народом влада чинила не на користь, а на зло громадянам і, навпаки, влада, встановлена силоміць, через примушення, врешті-решт була сприятливою для добробуту поспільства. Легітимність влади не дорівнює всезагальному її визнанню, не означає самої лише підтримки всіма громадянами обраного верхами курсу ще й через те, що ніколи не буває такого, щоб усі без винятку люди в державі визнавали виключне право існуючої влади на врядування; в будь-якому суспільстві є незгодні, опозиція, ті, хто критикує, ба навіть протидіє офіційній владі (що вже казати про правопорушників, злочинців, анархістів тощо).

Жодна законодавча система, навіть найдосконаліша, навіть при найнеухильнішому дотриманні її вимог не забезпечує суспільство від соціальних та політичних криз, юридичних казусів та глухих кутів; жодний юридичний закон не може бути ідеальним, мати значення беззаперечного еталона суспільно-політичного устрою для всіх часів і народів. Через те, що державні закони є витвором доцільної законотворчої діяльності, на всіх стадіях їхнього існування (розробка та прийняття, коментування та тлумачення, застосування та санкції за недотримання) існує багато можливостей для суб'єктивного втручання, привнесення мотивів корпоративної доцільності, тенденційності й упередженості. Закони

держави бувають змінювані і, часом, досить радикально. Зрештою, суто юридичний підхід не зважає на моральнісно-ідейні засади легітимності.

Тим часом легітимність влади передбачає існування інших, не менш істотних, ніж суто формально-юридичні, критеріїв визначення прийнятності й доцільності тієї чи тієї форми влади, що виходять за рамки індивідуальної чи групової, але корпоративної раціональної доцільності, критеріїв та ознак, які не повинні залежати від сехвилинних примх політичної кон'юнктури. У зв'язку з цим цікавим і невивченим, як на цьому слушно наголошує Т.Траут, є аспект проблеми легітимації влади, пов'язаний з ідентифікацією імперативних норм, які слугують засадами політичної влади, з пошуком критеріїв відповідності інституцій влади домінуючим у суспільстві нормам [11].

Легітимність державної влади часто пов'язують з її дієвістю й ефективністю. Однак практична успішність розв'язання суспільних проблем не може бути вичерпною ознакою легітимності, позаяк будь-яка дієва влада загрожена "ефектом втоми" населення від неї, синдромом "зношеності влади" (згадаймо поразку англійських консерваторів на виборах у травні 1997 року); з іншого боку - бувають уряди, які отримують визнання, легітимність як аванс за майбутню ефективність. Зрештою, саме легітимність, визнання влади, буває, надає ефективності діям її установ.

Потребує дослідження також проблема взаємозалежності легітимності й ефективності влади та кваліфікації її носіїв, виконавців владної волі, вишколу урядовців, їхньої добросовісності у суспільному служінні. Не зникає з порядку денного питання легітимності технократії.

Соціально-філософське дослідження легітимації суспільної влади безперечно сприятиме оптимізації практики політичної взаємодії, громадського врядування. Напрацювання сучасних, відповідних потребам суспільного буття методологій дослідження і здійснення процесів легітимації державної влади сприятиме формуванню

умов для повного використання ролі феномена легітимності влади в процесі державотворення. Ця дослідницька задача передбачає з'ясування самої сутності легітимації влади і механізмів її здійснення, ідентифікації обставин і чинників формування авторитету державної влади, визначення граничних засад самої принципової можливості підпорядкування людини інституціям і настановам влади, формування згоди громадян на таке підпорядкування й на дотримання директив і норм врядування. Належить обґрунтувати можливість і правомірність визначення влади й легітимації поза рамками позитивістських дефініцій, поєднати останні з метараціональними підходами, показати відповідність такого поєднання амбівалентному еству влади, віднайти у такий спосіб нові горизонти її розуміння.

Методологічне значення (як пізнавальне, так і практичне) може мати доведення гіпотези, відповідно до якої влада є легальним підпорядкуванням, що спирається на в zasadничену імперативність; легітимність є атрибутом влади, а не її модусом; легітимність влади є вираженням ідентичності окремої волі щодо волі загальної, релевантності аргументованої відповідності конкретної влади, окремого директивно-імперативного впливу екзистенційним парадигмам суспільного буття (загально-суспільним, сутнісним, понадсуб'єктивним інтересам і потребам), в zasadниченості права на владне примушення через репрезентування понадсуб'єктивних, некорпоративних цілей, сутності буття. Разом з тим перед сучасним дослідником феномена легітимації влади неодмінно постає інша, до певної міри протилежна гіпотеза, відповідно до якої легітимність влади значною мірою є *функцією людської свідомості*, результатом *сприйняття* підвладними керівних настанов.

Виглядає доцільним розрізнити у структурі владного впливу такі його компоненти, як абстрактно-ідеальний імператив та його конкретне втілення, владу дійсну (*true, authentic authority*, загальна, верховна,

суверенна й неподільна воля, обов'язкова, беззаперечна необхідність, що слугує підставою для легального, монопольного підпорядкування людей) та владу реальну (*practicable, realisable authority*, окрему волю, предметно-інструментальний примушуючий і підпорядковуючий вплив). Таке припущення дозволяє зробити ще одне концептуальне припущення, відповідно до якого легітимация стосується саме влади реальної і полягає у способі розв'язання суперечності між сутністю влади (дійсна влада, необхідність, загальна воля) та її реальним, конкретно-корпоративним здійсненням.

Не можна не звернути увагу й на те, що мотиви і механізми легітимации влади бувають різними на різних площинах суспільного життя, у різних підрозділах державно-політичної системи. Напевно, матиме евристичну й практичну продуктивність висновок про варіативність форм легітимации влади у різних площинах суспільно-політичного буття, про доцільність їх типологізації, приміром, про виділення таких їх класів, як онтологічно-субстанційний, інституційно-функціональний, плебісцитарний. Кожна з цих форм характеризується специфічними процедурами й показниками.

Характер проблем передбачає, що їх розв'язання має здійснюватися на засадах гносеологічного плюралізму, із застосуванням прийомів постнекласичної, синтетичної методології до дослідження проблем влади, коли з самого її існування, з форм її здійснення випливає висновок про дуальну опозиційність її ознак і визначень, про метараціональну складову її природи, про людську потребу у бодай потенційному існуванні авторитетних, абсолютних начал буття. Вичерпне й усебічне вивчення будь-якої суспільної проблеми (і легітимации влади, зокрема) має поєднувати суто філософські методи (зокрема, трансценденцію-з'ясування, як взагалі можлива суспільна влада, як через неї забезпечується соціальна цілісність; феноменологію - визначення способів конкретного існування, вираження владного ества, побудови системи володарювання;

діалектику - розв'язання властивих феномену влади антиномій) із загальнологічними (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція), загальнонауковими (історичний, системний, структурно-функціональний, порівняльний, діяльнісний), соціально-науковими (єдність історичного та логічного, соціального та гносеологічного аналізів, ціннісний підхід, єдність формаційної та цивілізаційної парадигм) та спеціальними (зокрема, статистичний, етимологічний аналіз термінів, ретроспективний) методами.

Успішне дослідження феномена легітимності державної влади, визначення її сутності передбачає звернення до сучасних тлумачень ества таких суспільних явищ, як політика, держава, влада. Зокрема, тут має бути використана ідея про багаторакурсну природу держави як суспільного явища, вирізнення таких її аспектів, як: а) владно-упорядкована спільнота, б) апарат публічного врядування, в) територіальне улаштування публічного адміністрування. Це дозволяє встановити приналежність параметрів держави (форма державного правління, форма державного устрою, політичний режим) до відповідних аспектів її сутності, уможливорює типологізацію форм легітимності державної влади згідно з чинниками її здобуття та формами врядування. У зв'язку з цим належить визнати власне соціально-науковий, відмінний від досі поширеного юридичного, параметр класифікації форм держави. Така класифікація має здійснюватися не за формальною ознакою джерела влади, а відповідно до способу формування й функціонування виконавчої влади. Ось чому пропонується виділяти автократичні (абсолютна монархія, президентська республіка) та колегіально-представницькі (конституційна монархія, парламентська республіка) форми державного врядування та відповідні типи легітимності влади.

Доведено, що однією з ознак легітимності є поділеність влади реальної; поділ влади має такі аспекти: а) функціональний (розрізнення врядування, законотворення, представництва, судочинства); б) інституційний

(виокремлення глави держави, уряду, парламенту, суду, муніципальних установ, опозиції тощо); в) процедурний (термін каденції, імпічмент, достроковий розпуск парламенту тощо).

Соціально-філософське, методологічне дослідження феномена легітимності державної влади, здійснене відповідно до сучасних концептуальних і методологічних вимог, може сприяти розв'язанню теоретичних та практичних проблем влади як суспільного явища, її організації і здійснення, напрацюванню методології суспільно-політичного пізнання, дискурсу з приводу актуальних проблем державного будівництва

в Україні, становлення демократичного, стабільного і безпечного суспільного ладу, На основі комплексного підходу й систематизації вже існуючих поглядів на проблему легітимації влади має бути розроблений концептуальний підхід, який поглибить бачення закономірностей становлення і функціонування влади. Таке бачення у наш час має виходити з визначення влади як підойми суспільної цілісності, а найважливішим чинником її легітимації-визнання структур та інтенцій врядування з боку населення, соціальних груп, верств, політичних сил, сприйняття їх як таких, що є релевантними понадкорпоративним, загально-суспільним цінностям.

1. Вебер М. Политика как призвание и профессия // Избранные произведения. - М.: Прогресс, 1990.-С.646.
2. Чернега В. Н. Кризис государства // Зарубежная политическая наука: История и современность. Вып. III. - М.: Институт молодежи, 1990. - С.42.
3. Лагранж Ю. Авторитаризм: возможности и пределы интерпретации с точки зрения, формы и строения общественного организма // Политология вчера и сегодня. Тематический сборник. - М.: АОН при ЦК КПСС, 1990.-С.103.
4. Куркин Б. А. Политическая философия в ФРГ (Критика буржуазных и реформистских концепций).- Ростов-на-Дону, 1987.-С.67.
5. Рокар М. Трудиться с душой. - М.: Международные отношения, 1990. - С.69.
6. Conflict and Control Challenge to Legitimacy of Modern Government. - London, 1979; Dahl Robert A. After the Revolution? Authority in a Good Society. - London, 1990; Denitch D. Systems Analysis of Political Life. - N. Y., 1965; Fiskin J. Tyranny and Legitimacy: A Critique of Political Theories. - Baltimore: John Hopkins University Press, 1989.-IX, 158 p.; Habermas J. Legitimation Crisis. - Beacon Press, 1975, Stillman P. The Concept of Legitimacy // Polity. - 1975. - Vol.7.
7. Санистебан Л. Политические системы и легитимность // Диалог. - 1993. - № 4. - С.49.
8. Ргке/Я. Навколополітики. - К.: Д.Л., 1995. - С.334.
9. Про дискусійні-проблеми сучасної політичної теорії у галузі концепції влади. Див.: Бот Т. Власть // Политические исследования. - 1993. - № 5. - С.36-42.
10. Куркин Б.А. Вказ. праця. - С.70.
11. Артемьева О.В. Демократия в России и Америке // Вопросы философии. - 1996. - № 6. - С. 167.

Sergei Riabov

LEGITIMIZATION OF AUTHORITY: SOCIAL- PHILOSOPHICAL APPROACH TO THE FORMULATION OF THE RESEARCH PROGRAM

The main tendencies of analysis of an essence of public authority and its legitimization are nominated. The necessity of more broad, rather than legal, approach to analysis of these phenomena is underlined. The hypotheses, which substantiation can be the outcome of research of problems of legitimacy of authority, are stated. The methods necessary to use for this purpose are identified.